

ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน: กรณีศึกษาตลาดน้ำอัมพวา

The Potentials of Amphawa Community in Managing Community-Based Tourism of the Amphawa Floating Market

วรรณวิมล ภู่นาค¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเพื่อเสนอแนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำอัมพวา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมด 23 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเขตสมุทรสงคราม นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลอัมพวา กลุ่มผู้ประกอบการกิจการท่องเที่ยว และประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลอัมพวา โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง เก็บข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่มย่อย และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมพบว่า ชุมชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ในด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการเมือง พบว่า ไม่สามารถดำเนินการจัดการอย่างเป็นระบบและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนได้ ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า มีการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ระหว่างชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวเพื่อตระหนักในคุณค่าและความสำคัญของวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ พบว่า ชุมชนขาดการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการได้รับประโยชน์ พบว่า ชุมชนไม่มีการรวมตัวกันเพื่อประกอบธุรกิจร่วมกัน และส่วนใหญ่ชุมชนจะมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว

ผลกระทบเชิงบวกด้านสิ่งแวดล้อม เป็นการสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ผลกระทบเชิงบวกด้านสังคม ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของชุมชนดีขึ้น มีสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น ผลกระทบเชิงบวกด้านเศรษฐกิจ พบว่า ชุมชนมีการประกอบอาชีพหลากหลายมากขึ้นและเศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น ผลกระทบเชิงลบด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ก่อให้เกิดปัญหาน้ำเสีย ทรัพยากรทางธรรมชาติลดน้อยลง ผลกระทบเชิงลบด้านเศรษฐกิจ พบว่า สินค้าและบริการ ค่าครองชีพต่างๆ ในชุมชนสูงขึ้น ผลกระทบเชิงลบด้านสังคม พบว่า เกิดการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนริมคลองในตลาดน้ำและเกิดปัญหาการขัดผลประโยชน์ของคนในชุมชน

จากการศึกษาทำให้พบผลการวิจัยที่เป็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำอัมพวา ได้แก่ การรักษาอัตลักษณ์ชุมชน การรักษาสีหน้าตาสภาพ การเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ชุมชน การวางแผนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในระยะยาว และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชน

Abstract

This research is qualitative research, by the objectives were to study 1) for study the potentials of managing community tourism by community of Amphawa floating market 2) for study to the participating of community of tourism management of Amphawa floating market 3) for study effective that occurred from tourism management of Amphawa floating market 4) for present the approach way to build

¹ นักศึกษา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
อีเมล: yuieldelay@gmail.com

ข้อมูลบทความ

ส่งบทความ	8 เมษายน 2557
ตอบรับ	8 มกราคม 2558
เผยแพร่ออนไลน์	8 พฤษภาคม 2558

คำสำคัญ

ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว
การมีส่วนร่วม
ผลกระทบ
The potential community tourism
management
Participating
Effect

the community potential of tourism management of Amphawa floating market, the principle group of information all 23 people, including Amphawa sub-district in the area municipality organization 2 people, entrepreneur tourism business 6 people, public people in the Amphawa municipality sub-district 15 people. By using with sample selection specific group, data collecting by depth interview and focus group discussion and information analyzed information descriptive.

The results found that the potential community tourism management, by environment community found the community have activities tourism that occurred learning environment and nature resource. By the political found that tourism management divide to small group, caused it can't operate in the system and divide obvious responsible. The economic field, the community have more revenue from tourism management from small business engage and from labor employment. The management participating found that the community lack of the participate in continually. The participating of community in receive of the benefit found that the community doesn't assemble combine in order to making business. But to engage business by individual. Mostly of community will have the revenue support from tourism, the effective positive environment in environment, be aware to environment value and nature resource of the community, the social effect in positive effect to quality life of community better. There are public utility and more facility, The positive economic found that the community making several occupation more and get better economic community. The effective environment negative found that caused to water-spoil problem, nature resource reduce, the negative economic effect found that the product and service, cost of living of the community higher. The social negative found that emigrate of the community canal-side at floating market and caused of the problem that the conflict of benefit to the people in the community.

The approach way to support community potential in the tourism management by community of Amphawa floating market including cure to identify community go together with tourism develop. The environment maintenance should be making project conservation environment continually. Be aware to the importance and value highly environment and nature resource in the community more, should prepared the training to community have knowledge, ability in the field of business and marketing more, in order to competition with out of area investor. Especially development personal tourism, in order to the tourism permanently. And support the community to participated, should provide meeting in order to open the community participated express the idea continually, in order to acknowledge the problem to operating and find the approach properly or solve the problem and prevention equal to update situation more.

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมด้านการบริการที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากการท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ในลักษณะเกี่ยวเนื่อง

และเชื่อมโยงต่อกันเป็นลูกโซ่ โดยเริ่มต้นตั้งแต่ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจการคมนาคมและการขนส่ง ธุรกิจโรงแรมและที่พัก ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึก และยังรวมถึง การจ้างแรงงาน การสร้างอาชีพที่ก่อให้เกิดรายได้ให้แก่ชุมชน ในท้องถิ่น จึงเป็นการกระจายรายได้ไปสู่ภูมิภาคทางหนึ่ง

ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวอยู่ภายในชุมชนท้องถิ่นที่หลากหลาย แต่แต่ละจังหวัดจะมีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะอันโดดเด่น จังหวัดสมุทรสงครามเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งถูกจัดอยู่ในกลุ่มท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำภาคกลาง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2550, น. 72) และถือได้ว่ามีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตำบลอัมพวา มีชุมชนที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอันยาวนานตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ตั้งถิ่นฐานอยู่บนพื้นที่ราบลุ่มแม่น้ำแม่กลอง มีคลองอัมพวาซึ่งแยกจากแม่น้ำแม่กลองไหลผ่านพื้นที่ชุมชน นอกจากนี้ ยังมีคลองต่างๆ อีกหลายสายที่ไหลผ่านบริเวณพื้นที่ชุมชน จากการที่มีลำคลองที่เชื่อมกันเป็นโครงข่ายภายในพื้นที่ชุมชนส่งผลให้เกิดความสะดวกสบายทางด้านการคมนาคมทางน้ำ นอกจากนี้ ชุมชนอัมพวายังได้ชื่อว่าเป็นเมืองสามน้ำ คือ เป็นเมืองที่มีทั้งน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็ม การเป็นเมืองสามน้ำส่งผลให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งการสร้าง ความอุดมสมบูรณ์ของระบบนิเวศ จะเห็นได้ว่า ชุมชนอัมพวา มีทรัพยากรทางวัฒนธรรมและธรรมชาติที่สมบูรณ์เป็นอย่างมาก

ชุมชนอัมพวาในอดีตเคยเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งทางน้ำ และศูนย์กลางพาณิชย์กรรมที่สำคัญแห่งหนึ่งในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลอง ต่อมาประมาณปี พ.ศ. 2520 มีการพัฒนาโครงข่ายถนนเข้ามาแทนที่โครงข่ายการคมนาคมขนส่งทางน้ำ ประกอบกับการก่อสร้างเขื่อนเก็บน้ำในพื้นที่ตอนบนของแม่น้ำแม่กลองหลายแห่ง ส่งผลให้บทบาทของความเป็นศูนย์กลางพาณิชย์กรรมได้สิ้นสุดลง ชุมชนอัมพวาที่เคยรุ่งเรืองกลับมีความซบเซาทางด้านเศรษฐกิจ สภาพอาคารบ้านเรือนเริ่มทรุดโทรมเนื่องจากถูกทิ้งร้าง

ในปี พ.ศ. 2547 นายกเทศมนตรีตำบลอัมพวาได้มีนโยบายที่จะฟื้นฟูตลาดน้ำที่เคยรุ่งเรืองในอดีตให้กลับมาอีกครั้ง จึงจัดทำเป็นตลาดน้ำยามเย็นในวันศุกร์ เสาร์ และอาทิตย์ โดยอาศัยความร่วมมือจากประชาชน โดยได้จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เน้นถึงวิถีชีวิตริมน้ำในตลาดน้ำอัมพวา มีกิจกรรมการท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบ เช่น การเยี่ยมชมตลาดน้ำยามเย็น การล่องเรือชมทิวทัศน์ การพักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น ซึ่งการท่องเที่ยวของตลาดน้ำอัมพวาได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในปัจจุบันตลาดน้ำอัมพวา กลายเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของจังหวัดสมุทรสงคราม และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ

การท่องเที่ยวที่เทศบาลตำบลอัมพวาจัดทำขึ้นมีลักษณะสอดคล้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community-Based

Tourism) ซึ่งหมายถึง การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน มีจุดเด่นอยู่ที่ในแต่ละชุมชนจะมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสกับความเป็นท้องถิ่นดั้งเดิมเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักท่องเที่ยวกับชาวบ้าน การท่องเที่ยวโดยชุมชน จึงเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่ง ซึ่งชุมชนเข้ามามีบริหารจัดการการท่องเที่ยวด้วยตนเอง

ตลาดน้ำอัมพวาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน ส่งผลให้มีการพัฒนาสาธารณูปโภคที่มีความทันสมัยยิ่งขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดการท่องเที่ยว มีการปรับปรุงบ้านเรือนริมคลอง ปรับปรุงถนนและเพิ่มที่จอดรถ (มินตรา ติรณปริญญ์, 2551, น. 118) เพื่อรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากการพัฒนาดังกล่าวทำให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไปตามกระแสทุนนิยม ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่างๆ ตามมา ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก เช่น การสร้างงาน การเกิดอาชีพ รวมไปถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ และในทางตรงกันข้ามก็เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงลบเช่นกัน เช่น การเสื่อมโทรมทางสภาพแวดล้อม ความขัดแย้งภายในชุมชน การกระจายรายได้ไม่ทั่วถึงในกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นต้น จะเห็นได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างรวดเร็วย่อมมีผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชนอัมพวา

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน จึงทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา: ตลาดน้ำอัมพวา” เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ ในด้านศักยภาพของชุมชน โดยมีของเทศบาลตำบลอัมพวา เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ทำหน้าที่ รับผิดชอบดูแล บริหาร ควบคุม จัดการทรัพยากรในพื้นที่และทรัพยากรธรรมชาติ รวมไปถึงการรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชนในท้องถิ่น มีผลงานออกมาเป็นที่ประจักษ์ โดยมุ่งเน้นประเด็นความสนใจในการศึกษา เรื่องศักยภาพของชุมชนทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการเมือง ด้านสังคมและวัฒนธรรม รวมไปถึงด้านเศรษฐกิจว่ามีความสามารถและมีความพร้อมอย่างไรในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนและศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวชุมชนทั้งในเชิงบวกและในเชิงลบ โดยการศึกษาวิจัยดังกล่าวอาจเป็นประโยชน์ในการกำหนดเป็นแนวทาง

ในการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

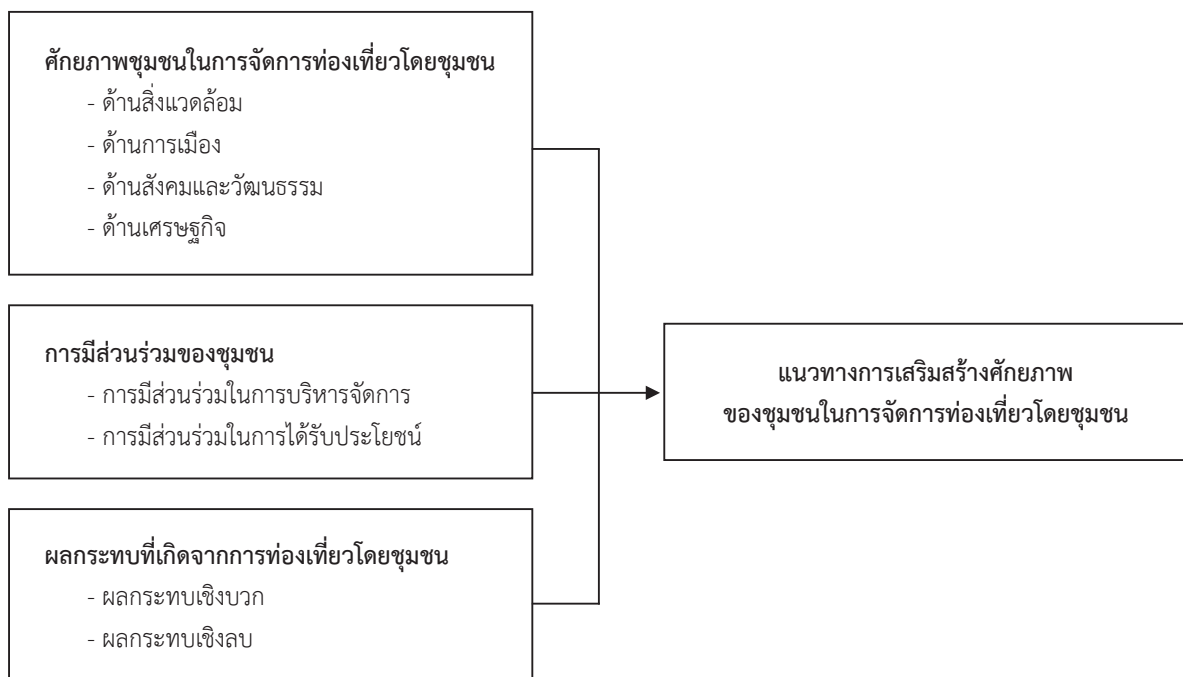
1. เพื่อศึกษาศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำอัมพวา

2. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำอัมพวา

3. เพื่อศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำอัมพวา

4. เพื่อเสนอแนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำอัมพวา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา: ตลาดน้ำอัมพวา” ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จากหนังสือ หนังสือพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน รวมทั้งการศึกษาจากข้อมูลภาคสนาม (Field Study) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยสัมภาษณ์องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐ อันมีบทบาทหน้าที่ควบคุม ดูแลและอำนวยความสะดวกในด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำอัมพวา กลุ่มผู้

ประกอบการธุรกิจชุมชนและประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลอัมพวา อันเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงในการจัดการท่องเที่ยวครอบคลุมบริบทในเรื่องศักยภาพชุมชน การมีส่วนร่วมของชุมชน และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน นอกจากนี้ ยังสอบถามความต้องการของชุมชนถึงแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะในเขตพื้นที่ตลาดน้ำอัมพวา ตำบลอัมพวา อำเภออัมพวา จังหวัด

สมุทรสงคราม

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1 ศึกษาเกี่ยวกับครุภัณฑ์ในพื้นที่เทศบาลตำบลอัมพวา ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานเขตสมุทรสงคราม และเทศบาลตำบลอัมพวา

2.2 ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจในตลาดน้ำอัมพวา ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจที่พัก ผู้ประกอบการธุรกิจการนำเที่ยว และผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหาร

2.3 ศึกษาเกี่ยวกับประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลอัมพวา ได้แก่ อดีตนายกเทศมนตรีตำบลอัมพวา ผู้นำชุมชน กลุ่มผู้สูงอายุ เจ้าอาวาสวัดอัมพวันเจติยาราม และผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตเทศบาลตำบลอัมพวา

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยใช้หลักการท่องเที่ยวโดยชุมชนของ อุดร วงษ์ทับทิม และสุภาวีย์ ทรงทรวาณิชย์ (2545) และศึกษาแนวความคิดเรื่องผลกระทบของการจัดการท่องเที่ยวของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) และศึกษารูปแบบของการมีส่วนร่วมของ มนัส สุวรรณ (2545) เพื่อใช้ในการอธิบายการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ดังนี้

อุดร วงษ์ทับทิม และสุภาวีย์ ทรงทรวาณิชย์ (2545, น. 59) ได้กล่าวถึง มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม ว่าได้คิดค้นรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นในปี พ.ศ. 2537 ซึ่งเป็นกิจกรรมภายใต้โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ ภายใต้มิติที่หลากหลายและเป็นองค์รวม ดังนี้

1. มิติด้านสิ่งแวดล้อม เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ และร่วมมือกันในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งจำกัดให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด

2. มิติด้านการเมือง เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการรณรงค์การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับล่าง โดยการสร้างกระบวนการวางแผน และการตัดสินใจในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

3. มิติด้านสังคมและวัฒนธรรม มุ่งให้กิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของคนต่างวัฒนธรรม (เมือง-ชนบท) เพื่อเพิ่มความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งการทำทันทต่อวัฒนธรรมแบบเมืองที่เติบโตอย่างไร้รากฐาน

4. มิติด้านเศรษฐกิจมุ่งให้กิจกรรมการท่องเที่ยว

นำไปสู่การกระจายรายได้ และผลกำไรที่เกิดจากการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นกับชุมชนอย่างแท้จริง ประชาชนในพื้นที่จะเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนา และควบคุมการเติบโตของการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเอง ภายใต้มิติที่ไม่ขัดแย้งกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, น. 155) กล่าวถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นมีสาเหตุมาจากในปัจจุบันชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งมีความหมายถึงผู้คนในท้องถิ่นที่ใดท้องถิ่นหนึ่งที่มีเขตแดนการปกครองภายใต้กฎหมายที่กำหนดในเรื่องความเกี่ยวข้องของชุมชนท้องถิ่นกับการท่องเที่ยววันนั้น เนื่องจากสังคมไทยแต่เดิมเป็นสังคมเกษตรกรรม ประชากรส่วนใหญ่ยังอาศัยอยู่ในเขตชนบทที่ต้องอาศัยทรัพยากรธรรมชาติในป่าเขาเพื่อยังชีพและยังมีชีวิตผูกพันอยู่กับธรรมชาติอย่างแนบแน่น เมื่อมีการพัฒนาการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในท้องถิ่น ทำให้ชุมชนขยายตัวอย่างรวดเร็วและก่อให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งด้านบวกและด้านลบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

โครงการศึกษาและจัดทำคู่มือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทผจญภัยแก่นักอนุรักษ์ธรรมชาติ โดย มนัส สุวรรณ (2545, น. 111) ให้ความเห็นว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นถือว่าเป็นหลักการที่มีความถูกต้องเหมาะสมตามหลักบริหารจัดการ เพราะประชาชนในท้องถิ่นถือเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง (Stakeholder) ดังนั้น เมื่อมีผลประโยชน์ใดๆ เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่นจึงสมควรเป็นกลุ่มแรกที่ได้รับประโยชน์ และจากการศึกษาได้นำเสนอในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ส่วน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการได้ประโยชน์

ประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มบุคคล จำนวน 23 คน โดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) และจัดการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ในเรื่อง ศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผลกระทบที่ได้รับจากการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยจำแนกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ตามตาราง 1

ตารางที่ 1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ผู้ให้ข้อมูลหลัก		จำนวน (คน)
องค์กรในพื้นที่เทศบาลตำบลอัมพวา	1. ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเขตสมุทรสงคราม	1
	2. นายกเทศมนตรีตำบลอัมพวา	1
ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว	1. ผู้ประกอบการธุรกิจที่พัก	2
	2. ผู้ประกอบการธุรกิจการนำเที่ยว	2
	3. ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหาร	2
ประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลอัมพวา	1. ผู้สูงอายุในชุมชน	5
	2. เจ้าอาวาสวัดอัมพวันเจติยาราม	1
	3. ผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตเทศบาลตำบลอัมพวา	3
	4. อดีตนายกเทศมนตรีตำบลอัมพวา	1
	5. ประธานชุมชน	5

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครอบคลุมมากที่สุด และแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยคำถามจะมีลักษณะของคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Question) ให้อิสระในการที่ผู้ตอบคำถามการวิจัยได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ โดยโครงสร้างการสัมภาษณ์ได้พัฒนาแนวคำถามขึ้นจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะครอบคลุมเนื้อหาและสามารถแบ่งออกเป็น 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 เป็นแนวสัมภาษณ์และแนวคำถามในการสนทนาสำหรับองค์กรในพื้นที่เทศบาลตำบลอัมพวา ที่มีบทบาทหน้าที่โดยตรงหรือเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำอัมพวา

ชุดที่ 2 เป็นแนวสัมภาษณ์และแนวคำถามในการสนทนากลุ่มสำหรับสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจและประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลอัมพวา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดจากการวิจัยในเรื่องศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชน และผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว

โดยชุมชน ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม รวมทั้งข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ทั้งจากเอกสารทางราชการ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนาแล้วนำมาสรุปผลเพื่อเสนอเป็นแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำอัมพวา

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา: ตลาดน้ำอัมพวา สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว

1.1 ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งหมดเป็นกิจกรรมทางน้ำ ที่ถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของตลาดน้ำอัมพวา ได้แก่ กิจกรรมการล่องเรือชมทิวทัศน์ยามค่ำคืน การล่องเรือชมทิวทัศน์ริมฝั่งแม่น้ำแม่กลอง ปายายเล่น เมื่อเข้าไปในคลองย่อยต่างๆ จะพบกับสวนผลไม้ของคนในชุมชน นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมตามวิถีชีวิตริมคลอง คือ การประกอบอาชีพประมง โดยการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้พายเรือตกปลาและตกกุ้งในลำคลอง เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้การดำเนินชีวิตร่วมกับธรรมชาติและวิถีชีวิตของชุมชน

ริมน้ำ กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ดังกล่าวสอดคล้องกับ ศุภลักษณ์ วิริยะสุนทร (2551, น. 15) ที่ได้จำแนกองค์ประกอบสำคัญในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ต้องพิจารณา คือ การที่ชุมชนมีฐานทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีวิถีการผลิตที่พึ่งพาและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน มีแหล่งธรรมชาติที่มีความสวยงามโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการขยะที่มีปริมาณมากอันเกิดจากการท่องเที่ยว การดูแลรักษาคุณภาพน้ำในคลอง จากกิจกรรมการท่องเที่ยวทางน้ำของตลาดน้ำอัมพวาที่ส่งผลให้น้ำเน่าเสียและมีกลิ่นเหม็น และการดูแลจัดการเกี่ยวกับผู้ประกอบการเรือท่องเที่ยว เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเสียงรบกวนและการทำลายสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังอาจส่งผลไปถึงการทำให้น้ำตื้นล้นตลิ่ง และทิ้งขยะซึ่งเป็นเสมือนสัญลักษณ์ของอัมพวาเริ่มสูญหาย โดยเทศบาลตำบลอัมพวาและสำนักงานเจ้าท่าภูมิภาค สาขาสมุทรสงคราม ได้มีการขอความร่วมมือและสร้างกติกากับผู้ประกอบการเรือท่องเที่ยวให้ร่วมกันปฏิบัติตามเพื่อรักษาระบบนิเวศทางธรรมชาติของชุมชน การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าวเป็นภาระหน้าที่หลักของกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ของเทศบาลตำบลอัมพวา ร่วมกับการขอความร่วมมือกับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบล ตามพระราชบัญญัติเทศบาล และแก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 13 พ.ศ. 2552 ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 50 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเทศบาลตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาลที่เกี่ยวข้องในด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ และรักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล

ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมของตลาดน้ำอัมพวา มีวิธีการดำเนินการจัดการกิจกรรมโดยพึ่งพาวิถีชีวิตชุมชนและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยคำนึงถึงการรักษาสีเขียวของธรรมชาติ ภายใต้กติกาที่ร่วมกันกำหนดขึ้น รวมไปถึงการควบคุมดูแลของเทศบาลตำบลอัมพวา ที่มีอำนาจหน้าที่ในการบำรุง ดูแลรักษาความสะอาดภายในพื้นที่ชุมชน

1.2 ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเมือง

ระยะเริ่มต้นของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในตลาดน้ำอัมพวา อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของเทศบาลตำบลอัมพวาร่วมกับชุมชน แต่ในปัจจุบันผู้ดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่จะแบ่งเป็นกลุ่มทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็น

ทางการ โดยการรวมกลุ่มแบบเป็นทางการ คือ ชุมชนทั้งหมด 10 ชุมชน โดยมี 5 ชุมชน ที่อยู่บริเวณพื้นที่ตลาดน้ำ ได้แก่ ชุมชนโรงเจ ชุมชนวัดอัมพวัน ชุมชนคลองอัมพวา ชุมชนประชาอุทิศ และชุมชนตลาดอัมพวา ซึ่งมีคณะกรรมการชุมชนและกลุ่มอาสาสมัครคอยดูแลความสงบเรียบร้อยในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับกิจกรรมทางการเมืองการบริหารภายในเขตเทศบาลได้มีการจัดตั้งเป็นชุมชนย่อยๆ ได้แก่ คณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการแม่บ้าน ชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุข เพื่อเป็นแกนกลางในการประสานงาน ประสานความร่วมมือระหว่างประชาชนกับเทศบาล เพื่อช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหา ส่วนกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ จะแบ่งตามการประกอบการธุรกิจ ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มกันเองของชุมชน โดยมีจุดประสงค์การดำเนินการเพื่อผลประโยชน์ทางการค้าเป็นหลัก และมีผู้ประกอบการบางรายไม่ได้รวมกลุ่ม เนื่องจากเป็นนักลงทุนจากต่างถิ่น ดังนั้น จึงไม่มีกลุ่มที่ทำหน้าที่ดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยตรง และเทศบาลตำบลอัมพวา ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก็ไม่มีบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการจัดการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ มีเพียงภาระหน้าที่ในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยและอำนวยความสะดวกให้แก่ชุมชนเท่านั้น รวมไปถึงการบังคับใช้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่ไม่เคร่งครัด ทำให้กิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวบางประเภทส่งผลกระทบต่อชุมชน และทำให้ประชาชน ผู้ประกอบการไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา คุณแสน (2555) ได้ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษา พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาบ คือ ขาดอัตราค่าสิ่งบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยเฉพาะ และโครงสร้างพื้นฐานในชุมชนยังไม่ได้รับการพัฒนา ปรับปรุงให้เหมาะสมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในชุมชน

ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเมืองของตลาดน้ำอัมพวา ความพร้อมของชุมชนในการดำเนินการหรือการจัดการแก้ไขปัญหา ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน และประสานความร่วมมือกับคนภายนอกชุมชนได้ เนื่องจากการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย และเทศบาลตำบลอัมพวายังขาดบุคลากรที่ทำหน้าที่ในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ จึงไม่สามารถดำเนินการอย่างเป็นระบบและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนได้

1.3 ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวด้าน สังคมและวัฒนธรรม

กิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ด้านสังคมและวัฒนธรรมการจัดการท่องเที่ยวของตลาดน้ำอัมพวา ทำให้เกิดการฟื้นฟูประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิม ให้นักกลับมาอีกครั้ง เช่น การใส่บาตรทางน้ำ เนื่องจากชุมชนส่วนใหญ่อยู่ริมน้ำ และมีลำคลองจำนวนมาก พระสงฆ์บางรูปจะมีการบิณฑบาตโดยการพายเรือ ทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้กับวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชนริมฝั่งคลอง อีกทั้งยังเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา และมีการฟื้นฟูศิลปะการทำขนมไทยโบราณ ซึ่งเป็นต้นตำรับของขนมไทยหลายประเภท เนื่องจากชุมชนอัมพวามีความอุดมสมบูรณ์ด้านวัตถุดิบในการผลิตขนมไทยทั้งตาลและมะพร้าว

นอกจากนี้ ยังมีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้วิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในตลาดน้ำอัมพวา ไม่ได้มาพบเพียงตลาดน้ำเท่านั้น ยังจะพบกับศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมที่เป็นอาคารแถวเรือนไม้ริมคลองที่ยังหลงเหลือให้เห็นอยู่ ซึ่งตลาดน้ำอัมพวาเปรียบเสมือนแหล่งท่องเที่ยวที่มีชีวิต เนื่องจากคนในท้องถิ่นดำเนินชีวิตเป็นปกติแม้ในวันที่ไม่ได้จัดตลาดน้ำ ดังนั้น คนในชุมชนจะดำเนินชีวิตอยู่ได้โดยไม่ต้องออกไปประกอบอาชีพในต่างถิ่น เพราะสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว โดยที่ยังรักษาอัตลักษณ์เดิมของชุมชนอยู่ได้ นอกจากนี้ คนในชุมชนยังมีการประยุกต์บ้านพักที่อยู่อาศัยของตนมาทำเป็นโฮมสเตย์ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่นิยมการท่องเที่ยวแบบค้างคืน สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ดังนั้น นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสและแลกเปลี่ยนวิถีชีวิต วัฒนธรรมท้องถิ่นได้โดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ โครงการนำร่องเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาสภาพแวดล้อมคลองอัมพวา ศิริวรรณ ศิลาพัชรนันท์ (2554) ได้สรุปว่า การท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชนอัมพวา คือ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยใช้รูปแบบการท่องเที่ยวฐานชุมชน โดยมีคุณสมบัติและลักษณะเฉพาะในการสนับสนุนการอนุรักษ์ชุมชน สร้างแรงจูงใจให้มีการอนุรักษ์วิถีชีวิตวัฒนธรรมที่ดั้งเดิม โดยผลกระทบที่คาดหวังจากการจัดการท่องเที่ยว คือ นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ ความรู้ ความเข้าใจ ความประทับใจ และความพึงพอใจ และชุมชนท้องถิ่นได้รับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ความภูมิใจ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรม

ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม มีกิจกรรมการจัดการท่องเที่ยวที่ส่งผลให้เกิดการฟื้นฟูประเพณี วัฒนธรรม มีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้วิถีชีวิต

ดั้งเดิม การเรียนรู้งานศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมของชุมชน ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และส่งผลให้เกิดความตระหนักและสร้างแรงจูงใจในการอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชนและศิลปวัฒนธรรม

1.4 ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวด้าน เศรษฐกิจ

การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านเศรษฐกิจของชุมชนในตลาดน้ำอัมพวา จะมีผู้ได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นกลุ่มคนในชุมชน มีการประกอบธุรกิจขนาดเล็ก การจ้างแรงงาน จากการจัดการท่องเที่ยวดังกล่าว ทำให้ชุมชนสามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ อุดร วงษ์ทับทิม และสุภาวดี ทรวงทราวิชัย (2545, น. 231) ได้ประมวลความรู้จากโครงการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีองค์ประกอบสำคัญด้านการจัดการอยู่ภายใต้หลักการที่ว่า “คนที่ดูแลรักษาทรัพยากรย่อมสมควรได้รับประโยชน์จากการดูแลนั้น” คือให้ชุมชนได้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่นและได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากการกระทำดังกล่าวด้วย

และกลุ่มที่สองเป็นกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจนอกพื้นที่ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากผู้ประกอบการมีความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจของชุมชนอัมพวา ว่าสามารถสร้างประโยชน์และผลกำไรได้เป็นจำนวนมากจากนักท่องเที่ยวที่หลั่งไหลเข้ามา ดังนั้น ชุมชนอัมพวาจึงไม่สามารถควบคุมการเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวในพื้นที่ตนเองได้ ประกอบกับความรู้ความสามารถด้านการตลาดและศักยภาพในการลงทุนของคนในชุมชนน้อยกว่าคนนอกพื้นที่ ผลกำไรจึงกระจายไปสู่กลุ่มคนนอกพื้นที่มากกว่า

ศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจของตลาดน้ำอัมพวา ชุมชนได้รับประโยชน์จากการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน คือ การประกอบธุรกิจขนาดเล็กและการจ้างแรงงานเป็นหลัก โดยผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่จะกระจายไปสู่นักลงทุนภายนอกมากกว่าคนในชุมชน

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดย ชุมชนของตลาดน้ำอัมพวา

2.1 การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ เป็นการศึกษามีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน ร่วมการตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมพัฒนา และติดตามประเมินผลของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า ในระยะแรก นายเทศมนตรีตำบลอัมพวา ได้เปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วม

ในการวางแผนและตัดสินใจ เพื่อนำไปกำหนดเป็นนโยบาย การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ พจนา สนวนศรี (2546, น. 12) ที่อธิบายถึงหลักการท่องเที่ยวโดยชุมชนในบริบทของการมีส่วนร่วมและการได้รับประโยชน์จากชุมชน ควรให้ชุมชนรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เป็นชมรมหรือองค์กร หรือจะเป็นองค์กรชุมชนเดิมที่มีอยู่แล้ว เช่น องค์กรการบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นกลไกที่ทำหน้าที่แทนสมาชิกทั้งหมด และดำเนินการกำหนดทิศทาง นโยบาย การบริหารการจัดการ การประสานงาน เพื่อให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของสมาชิกในชุมชนร่วมกัน แต่ปัจจุบัน พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในตลาดน้ำอัมพวามีค่อนข้างน้อย เนื่องจากคนที่อยู่ในพื้นที่ ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจจากที่อื่น จึงไม่ค่อยให้ความร่วมมือ ซึ่งการมีส่วนร่วมในด้านการบริหารจัดการของชุมชนอัมพวาจึงไม่มีความต่อเนื่อง ทางเทศบาลตำบลอัมพวาจะมีการจัดการประชุมเพื่อสอบถามความคิดเห็นของคนในชุมชนก็ต่อเมื่อมีโครงการ หรือมีงบประมาณเข้ามา โดยการส่งตัวแทนชุมชน เช่น ประธานชมรม คณะกรรมการชุมชน เป็นต้น เข้ามาประชุม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริภา คุณพระเนตร (2553) ได้ศึกษาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา: หมู่บ้านแสมชาย ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชน คือ ขาดการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก ทั้งในเรื่องงบประมาณและการอบรมให้ความรู้ ตลอดจนขาดการมีส่วนร่วมของคนภายในชุมชน

การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำอัมพวา ขาดการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากไม่ได้รับความร่วมมือจากนักลงทุนภายนอกพื้นที่และขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการร่วมกันบริหารจัดการเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของคนในชุมชน

2.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการได้รับประโยชน์

เป็นการศึกษาการให้ประชาชนในท้องถิ่นรายบุคคลหรือกลุ่มบุคคลรวมตัวเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ตามขีดความสามารถของตนเอง เพื่อการมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยว สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

ชุมชนอัมพวาไม่มีการรวมตัวกันเพื่อประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวของชุมชนร่วมกัน แต่มีการประกอบธุรกิจเป็นรายบุคคล โดยส่วนใหญ่คนในชุมชนจะมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว โดยมีรายได้หลัก คือ การทำเกษตรกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ พจนา สนวนศรี (2546, น. 12) ที่ได้อธิบายถึงหลักการท่องเที่ยว

โดยชุมชนในบริบทของการมีส่วนร่วมและการได้รับประโยชน์จากชุมชนไว้ว่า การท่องเที่ยวไม่ใช่อาชีพหลักของชุมชน และชุมชนต้องดำรงอาชีพหลักของตนเองไว้ให้ได้ ทั้งนี้หากอาชีพของชุมชนเปลี่ยนไปอันเนื่องมาจากการจัดการท่องเที่ยว จะเป็นการทำลายวิถีชีวิตและจิตวิญญาณดั้งเดิมของชุมชนอย่างชัดเจน

การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ของชุมชนอัมพวา เป็นการทำให้ชุมชนมีรายได้จากการประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยตรง ได้แก่ ธุรกิจร้านอาหาร ธุรกิจขายของที่ระลึก ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจที่พัก นอกจากนี้ยังกระจายผลประโยชน์ในทางอ้อมซึ่งเป็นผลพวงจากการท่องเที่ยว ได้แก่ การตกปลาและตกกุ้ง แต่เดิมที่ขายส่งให้แก่พ่อค้าคนกลาง ปรับเปลี่ยนเป็นขายให้นักท่องเที่ยวโดยตรง ทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น ธุรกิจค้าวัสดุก่อสร้างมีรายได้เพิ่มขึ้น เพราะผู้ประกอบการธุรกิจที่พักมีจำนวนมากขึ้น มีทั้งเข้ามาลงทุนใหม่และการซ่อมแซมที่พักเดิม การทำเกษตรกรรม คนในชุมชนที่ทำสวนผลไม้ ก็มีรายได้จากการนำผลผลิตทางการเกษตรมาขายในตลาดน้ำ จะเห็นได้ว่า จากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำอัมพวาทำให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับโครงการศึกษาและจัดทำคู่มือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทผจญภัยกิ่งอนุรักษ์ธรรมชาติ โดย มนัส สุวรรณ (2545, น. 111) ให้ความเห็นไว้ว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ถือว่าเป็นหลักการที่มีความถูกต้องเหมาะสมตามหลักบริหารจัดการ เพราะประชาชนในท้องถิ่นถือเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง ดังนั้น เมื่อมีผลประโยชน์ใดๆ เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวประชาชนในท้องถิ่นจึงสมควรเป็นกลุ่มแรกที่ได้รับประโยชน์

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการได้รับประโยชน์ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาดน้ำอัมพวา ชัดความสามารถในการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ทำได้เพียงการประกอบธุรกิจเป็นรายบุคคล โดยส่วนใหญ่ประกอบเป็นอาชีพเสริมเท่านั้น และการท่องเที่ยวยังเป็นโอกาสสำคัญในการส่งเสริมการประกอบอาชีพอื่นๆ ได้อีกด้วย ซึ่งชุมชนยังดำรงอาชีพหลักดั้งเดิมของตนไว้ได้ โดยการท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่สามารถเข้ามาทำลายได้

3. ผลกระทบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3.1 ผลกระทบเชิงบวกของการท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

3.1.1 ผลกระทบเชิงบวกด้านสิ่งแวดล้อมชุมชนมีความเห็นว่าการท่องเที่ยว

ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ทางด้านสิ่งแวดล้อม เพราะการคงอยู่ของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติมักสวนทางกับการพัฒนาการท่องเที่ยว แต่ทำให้คนในชุมชนเริ่มมีความตระหนักถึงคุณค่าและต้องการรักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

3.1.2 ผลกระทบเชิงบวกด้านสังคม ผลการวิจัยพบว่า เศรษฐกิจชุมชนดีขึ้น คุณภาพชีวิตของชุมชนดีขึ้นตามไปด้วย มีสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น การคมนาคมขนส่งหลากหลายมากขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นการสร้างความรัก ความหวงแหน และสร้างความสามัคคีในชุมชน

3.1.3 ผลกระทบเชิงบวกด้านเศรษฐกิจ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีการประกอบอาชีพหลากหลายมากขึ้น นอกจากนี้ ยังเกิดการจ้างงาน สามารถสร้างรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว

ผลกระทบเชิงบวกทั้ง 3 ด้านดังกล่าว มีความสอดคล้องกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, น. 155) ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นมีสาเหตุมาจากในปัจจุบันชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวขยายตัวอย่างรวดเร็ว และก่อให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อชุมชนท้องถิ่น ทั้งด้านบวกและด้านลบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งผลกระทบทางด้านบวกของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ เกิดการสร้างสรรค้อาชีพและการจ้างงาน คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น สร้างความรัก ความหวงแหน และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชน

3.2 ผลกระทบเชิงลบของการท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

3.2.1 ผลกระทบเชิงลบด้านสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ได้แก่ น้ำในลำคลองเน่าเสีย โดยมีสาเหตุหลักมาจากขยะของนักท่องเที่ยว ร้านอาหารและที่พักปล่อยน้ำเสียโดยไม่บำบัดก่อนหรือนำน้ำเสียก่อน และน้ำมันจากเรือที่ใช้รับ-ส่งนักท่องเที่ยว และปัญหาที่สำคัญ คือ การท่องเที่ยวส่งผลต่อปริมาณหิ่งห้อย ซึ่งเป็นสัตว์ที่ถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของอัมพวา เนื่องจากชาวบ้านบางส่วนตัดต้นลำพู ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของหิ่งห้อยทิ้ง เพราะการล่องเรือชมหิ่งห้อยของผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยวไปรบกวนวิถีชีวิตของชาวบ้านที่ปลูกที่พักอาศัยอยู่ริมน้ำ สอดคล้องกับ วิมล จิโรจพันธุ์ (2554) กล่าวถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวไว้ว่า ผลกระทบทางลบในด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ผลกระทบด้านคุณภาพอากาศ คุณภาพน้ำ ผลกระทบต่อความเสียหายด้านพันธุ์ไม้ ผลกระทบต่อจำนวนสัตว์ป่าลดลงหรือทำให้สัตว์มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลง

3.2.2 ผลกระทบเชิงลบด้านเศรษฐกิจ ผลการ

วิจัยพบว่า สินค้าและบริการ ค่าครองชีพต่างๆ ในชุมชนสูงขึ้น รวมไปถึงราคาที่ดินที่สูงขึ้น นอกจากนี้ ยังพบปัญหาของผลประโยชน์ส่วนใหญ่ตกเป็นของผู้ประกอบการนอกพื้นที่ สอดคล้องกับ นิศา ชัชกุล (2550, น. 62) กล่าวถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวไว้ว่า ค่าครองชีพในชุมชนสูงขึ้น เมื่อในแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมเป็นจำนวนมาก จะมีความต้องการซื้อสูง ดังนั้น การตอบสนองความต้องการซื้อนั้นจะต้องเป็นไปอย่างสอดคล้องกัน แต่สินค้าและบริการที่นักท่องเที่ยวต้องการนั้นมีความพิเศษคือ ความต้องการที่เป็นเรื่องรูปธรรมขึ้นอยู่กับความพึงพอใจ ดังนั้น สินค้าและบริการบางชนิดจึงไม่มีกำหนดราคาแน่นอนขึ้นอยู่กับสถานที่ กาลเวลา ประเภทของนักท่องเที่ยว พฤติกรรมการซื้อของนักท่องเที่ยว ปัญหาค่าครองชีพที่สูงขึ้นยังเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้โครงสร้างพื้นฐานขึ้นราคาตามไปด้วย เช่น ที่ดินที่พังกาอาศัย และเครื่องอุปโภคอื่นๆ จึงเป็นผลเสียต่อประชาชนในท้องถิ่น

3.2.3 ผลกระทบเชิงลบด้านสังคม ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยวเป็นปัจจัยในการกระตุ้นให้เกิดปัญหาทางด้านสังคม ได้แก่ เกิดการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนริมคลองในตลาคน้ำ เกิดปัญหาการขัดผลประโยชน์ของคนในชุมชน เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในชุมชน เกิดการเปลี่ยนแปลงสถาปัตยกรรมดั้งเดิม มีสาเหตุมาจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเป็นเจ้าของอาคารไม้ริมน้ำแทนเจ้าของเดิม ซึ่งคนในชุมชนได้เช่าอาศัยอยู่ บางส่วนก็ถูกบีบบังคับให้ออกจากพื้นที่โดยการขึ้นค่าเช่าในราคาสูง บางส่วนก็ถูกรื้อถอนปรับเปลี่ยนเป็นที่พังกาอาศัย โดยไม่คำนึงถึงสถาปัตยกรรมดั้งเดิม ทำให้ไม่มีความกลมกลืนกับชุมชนท้องถิ่นที่ชาวบ้านอาศัยอยู่

4. แนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาคน้ำอัมพวา

4.1 การรักษาอัตลักษณ์ชุมชน จากการวิจัยพบว่า ชุมชนต้องการรักษาเอกลักษณ์เฉพาะ คุณสมบัติเฉพาะตัว วิถีชีวิตดั้งเดิมที่เป็นสังคมแบบเรียบง่าย พึ่งพาอาศัยกัน รักสงบ ใช้ชีวิตอยู่ริมแม่น้ำลำคลอง ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะ ที่นักท่องเที่ยวต้องการเข้ามาสัมผัส โดยชุมชนได้เสนอแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพด้านสังคมและวัฒนธรรมกับผู้วิจัยว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนของตลาคน้ำอัมพวา หากจะเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ คือ การรักษาอัตลักษณ์ของชุมชนให้คงอยู่ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว โดยความเจริญต่างๆ ที่เกิดจากการท่องเที่ยวไม่เข้าไปเปลี่ยนแปลงหรือทำลายให้อัตลักษณ์ของชุมชนลดลงหรือหายไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกสร สว่างพนาพันธุ์ (2555) ได้ศึกษาศักยภาพ

ทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนตาลโตนด กรณีศึกษาชุมชนตาลโตนด ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนตาลโตนด เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความสำคัญของวิถีชีวิตชุมชนและสามารถนำเสนอแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์และสืบทอดวิถีชีวิตวัฒนธรรมให้เกิดการพัฒนาได้อย่างยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนตาลโตนดมีความพร้อมด้านทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ สวนตาล ป่ายาง ภูเขา และแม่น้ำเพชรบุรี ผลผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ได้แก่ น้ำตาลสด น้ำตาลปี๊บ ขนมหวาน รวมถึงวัฒนธรรมประเพณีที่มาจากวิถีชีวิตประจำวันที่มีความเกี่ยวข้องกับตาลโตนด ซึ่งถือว่าเป็นจุดเด่นในการพัฒนาชุมชนตาลโตนดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้และศึกษาวิถีชีวิตอันก่อให้เกิดรายได้ และก่อให้เกิดกระแสของการอนุรักษ์ โดยสมาชิกในชุมชนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4.2 การรักษาสีเขียวและสิ่งแวดล้อม จากการวิจัยพบว่า ปัญหาที่ชุมชนให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ปัญหาสิ่งแวดล้อม เพราะวิถีชีวิตของชุมชนมีความผูกพันกับแม่น้ำลำคลอง การท่องเที่ยวทำให้คุณภาพน้ำลดลง พันธุ์ไม้และสัตว์ที่อาศัยอยู่ก็มีปริมาณลดลงตามไปด้วย ซึ่งชุมชนได้เสนอแนวทางเพื่อเสริมสร้างศักยภาพชุมชนด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ต้องการให้หน่วยงานต่างๆ หรือทางเทศบาลตำบลอัมพวาจัดโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญและห่วงแหนสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการหาวิธีแก้ไขและป้องกันการเสื่อมถอยของสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ นิศา ชัชกุล (2550, น. 71) ที่ได้เสนอแนวทางการแก้ปัญหาจากผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวไว้ คือ การฝึกอบรมการจัดกิจกรรมและการประชาสัมพันธ์ เพื่อเตรียมบุคลากรทุกหน่วยงานของรัฐและเอกชนให้มีความรู้ความสามารถเพื่อป้องกันและแก้ปัญหาสถานะแวดล้อม

4.3 การเพิ่มมูลค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ชุมชน จากการวิจัยพบว่า ผลิตภัณฑ์ชุมชนส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์จากชุมชนอื่น เนื่องจากผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นคนนอกพื้นที่ และผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนมีอยู่ บรรจุภัณฑ์ยังไม่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว จึงควรสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการพัฒนาที่บ่อให้มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ชุมชนยังได้เสนอแนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวด้านเศรษฐกิจกับผู้วิจัยว่า หากต้องการให้ชุมชนมีความรู้ความสามารถในด้านธุรกิจและการตลาดมากขึ้น เพื่อให้แข่งขันกับนักลงทุนนอกพื้นที่ได้ ควรมีการจัดอบรมอย่างต่อเนื่อง

4.4 การวางแผนบริหารจัดการระยะยาว ผลการวิจัยพบว่า วิธีการควบคุมดูแล บริหารจัดการของชุมชน นำโดยเทศบาลตำบลอัมพวา ส่วนใหญ่เป็นการสร้างข้อตกลงหรือกติการ่วมกัน โดยใช้การขอความร่วมมือ ทางชุมชนได้เสนอแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนด้านการเมืองว่า เทศบาลควรวางแผนการบริหารจัดการระยะยาว และมีความต้องการในการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ เพื่อให้การท่องเที่ยวพัฒนาอย่างยั่งยืน

4.5 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชน ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนจะเกิดขึ้นไม่ต่อเนื่อง จะมีการเรียกประชุม เปิดเวทีเสวนาเป็นวาระ หากมีโครงการ งบประมาณ หรือมีปัญหาเท่านั้น ชุมชนจึงเสนอกับผู้วิจัยถึงแนวทางในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วม ควรจะจัดประชุมเพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้รับรู้ปัญหา รับรู้ถึงการดำเนินการ เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมหรือหาทางแก้ไขและป้องกันได้เท่าทันเหตุการณ์มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ พงณา สอนศรี (2546, น. 12) กล่าวถึงรูปแบบการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการชุมชนท้องถิ่น ว่าชุมชนจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยตนเอง จะเป็นผู้จัดการควบคุมและวางแผนพัฒนาการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยตนเองเป็นการพึ่งตนเองอย่างแท้จริง โดยไม่อาศัยความคิดริเริ่ม และชักจูงจากบุคคลภายนอกหรือรัฐบาลเลย ชุมชนสามารถคิดวิเคราะห์และตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหา และวางแผนทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตลอดจนติดตามประเมินผลด้วยตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ข้อเสนอที่ 1 เทศบาลตำบลอัมพวาควรมีการจัดการประชุมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

ข้อค้นพบจากการวิจัยอันนำมาสู่ข้อเสนอเชิงปฏิบัติ จากผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการไม่มีความต่อเนื่องและไม่ค่อยได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร ดังนั้น จึงควรมีการจัดการประชุมปรึกษาหารืออย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ เพื่อให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นไปตามเจตนารมณ์ของคนในชุมชนร่วมกัน

วิธีการปฏิบัติ เทศบาลตำบลอัมพวาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ประธานชุมชนคณะกรรมการชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการท่องเที่ยว เข้าร่วมฟังการประชุม

เพื่อปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับฟังปัญหา เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและแก้ปัญหาพร้อมกัน

ข้อเสนอที่ 2 เทศบาลตำบลอัมพวาควรมีการกำหนดนโยบายส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมชุมชน

ข้อค้นพบจากการวิจัยอันนำมาสู่ข้อเสนอเชิงปฏิบัติ จากผลการศึกษาพบว่า การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมชุมชนเป็นไปอย่างไม่เคร่งครัด ทำให้คนในชุมชน ผู้ประกอบการธุรกิจ หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ละเลยหรือไม่ปฏิบัติตาม ดังนั้น ควรกำหนดนโยบายดังกล่าว เพื่อให้เกิดกระแสของการอนุรักษ์ และนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน

วิธีการปฏิบัติ เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายร่วมหารือ เพื่อให้ทางเทศบาลตำบลอัมพวานำไปกำหนดเป็นนโยบาย เพื่อให้เกิดการอนุรักษ์สมบัติของชุมชนและเพื่อกระตุ้นให้คนรุ่นหลังเกิดความตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำการวิจัยเชิงปริมาณ มาผสมผสานกับการวิจัยเชิงคุณภาพ เพราะการวิจัยเชิงคุณภาพอย่างเดียวไม่สามารถตอบผลการวิจัยบางตัวแปรได้อย่างชัดเจนในเรื่องของการมีส่วนร่วมในชุมชน ในขณะที่การวิจัยเชิงปริมาณจะสามารถยืนยันผลการวิจัยเป็นตัวเลขได้

2.2 ควรมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการจัดการท่องเที่ยวเพิ่มเติม ซึ่งจะทำได้แนวทางเสริมสร้างศักยภาพชุมชนที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2550). *คู่มือเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศรีเมืองการพิมพ์.
- เกสร สว่างพนาพันธ์. (2555). *ศักยภาพทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนตาลโตนด: กรณีศึกษาชุมชนตาลโตนดตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิตา ชัชกุล. (2550). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ปรีชา คุณแสน. (2555). *การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- พจนาน สนวนศรี. (2546). *คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- มนัส สุวรรณ. (2545). *รายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร: โครงการศึกษาและจัดทำคู่มือ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทผจญภัย*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มินตรา ติธณปริญญ์. (2551). *การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในบริเวณเทศบาลตำบลอัมพวาและพื้นที่ใกล้เคียง*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิมล จิโรจน์พันธุ์. (2554). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แสงดาว.
- ศิริภา คุณพระเนตร. (2553). *ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษาหมู่บ้านแส้มชาย ตำบลบางครก อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศิริวรรณ ศิลพัชรนันท์. (2556). *อัมพวาโมเดลฟื้นฟูชุมชนริมคลอง*. สืบค้นจาก <http://www.chula-alumni.com/scripts/ViewAllPublicNews.asp?ID=3994>
- ศุภลักษณ์ วิริยะสุมน. (2551). *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์การประมวลองค์ความรู้ สถานภาพและสถานการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนในเขตภาคเหนือตอนล่าง*. ลพบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- อุดร วงษ์ทับทิม, และสุภาวินี ทรงทรวาณิชย์. (2545). *นิเวศน์วัฒนธรรม: รากฐานใหม่แห่งการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. เชียงใหม่: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.